

Middellangetermijnstrategie 'Leven met het virus'

Aanleiding

Het virus heeft ons in de afgelopen maanden vaak verrast. Ook de komende jaren zal het virus blijven circuleren, terugkeren naar de situatie van voor maart 2020 zit er niet in. De toekomst zal sterk afhangen van het soort immuniteit dat mensen verwerven door infectie of vaccinatie en hoe het virus evolueert. We kunnen niet voorspellen wat het virus precies gaat doen, maar we kunnen ons wel voorbereiden op verschillende scenario's die zich kunnen voltrekken. Dat biedt houvast en perspectief in onzekere tijden zoals de KNAW en de WRR in hun rapport schetsen. Door ons voor te bereiden op verschillende scenario's en plannen op te stellen 'voor het geval dat' voorkomen we dat we keer op keer overvallen worden door het virus en ad-hoc-maatregelen moeten nemen.

Middellangetermijnstrategie

Doel

We zullen moeten leren leven met het virus en het virus zal schade blijven aanrichten, maar we hoeven het virus niet ons leven meer te laten beheersen. Met een goede voorbereiding en een aantal slimme aanpassingen kunnen we veel activiteiten doorgang laten vinden en schade (sterk) beperken. Soms zijn aanpassingen tijdelijk nodig, soms ook structureel. *Doel is om de komende jaren de samenleving zo open mogelijk te houden, ook voor mensen met een kwetsbare gezondheid, zonder dat de toegankelijkheid tot de zorg in het geding komt.* De centrale vraag in deze middellangetermijnstrategie is hoe we dit doel met elkaar gaan realiseren, wat daarbij onze kernwaarden zijn en hoe we tot een goede afweging kunnen komen tussen soms strijdige doelen en belangen op basis van verschillende wetenschappelijke inzichten.

Ten behoeve van deze middellangetermijnstrategie is de overheid druk bezig met plannen voor de inrichting van de (COVID)-zorg om piekbelasting beter op te kunnen vangen; plannen gericht op preventie zoals het verhogen van de testbereidheid en de vaccinatiegraad en het bevorderen van een gezondere levensstijl; plannen om tijdig, adequaat en weloverwogen maatregelen te kunnen nemen en plannen voor een goede communicatiestrategie. Maar overheden kunnen het niet alleen. We zullen de komende weken ook met sectoren en mensen in gesprek gaan en afspraken maken wat zij kunnen bijdragen aan preventie, wat zij kunnen doen om activiteiten zo veilig mogelijk -al dan niet in aangepaste vorm- doorgang te laten vinden en hoe zij zich kunnen voorbereiden als er onverhoopt aan de noodrem moet worden getrokken. De overheid kan mensen en sectoren wel op verschillende manieren faciliteren in de voorbereiding, maar generieke grootschalige steunpakketten worden in deze nieuwe fase niet meer ingezet. Het gesprek zal ook moeten gaan over wat we met elkaar belangrijk vinden, welke activiteiten we uit maatschappelijk oogpunt essentieel achten (bijvoorbeeld omdat de schade die ontstaat als deze activiteiten stilvallen niet goed te repareren is) en welke maatregelen acceptabel/proportioneel worden geacht voor het geval dat er zwaarder ingegrepen moet worden. (PM verwijzing 5 sporen)

Onderstaand de stand van zaken per spoor

Zorgcapaciteit

PM

Interventiesystematiek

PM

Besluitvorming

PM

Communicatie en gedrag

PM

Maatregelen en instrumenten

Bij deze nieuwe fase past een nieuwe aanpak, een aanpak van onderop waarbij ingespeeld wordt op de specifieke context van een sector/activiteit, - wat werkt wel en wat werkt niet - en waarbij we zoveel mogelijk gebruik willen maken van het innovatievermogen en de creativiteit van mensen en sectoren om een veilige omgeving te creëren en/of alternatieve werkwijzen, verdienmodellen of manieren van samenleven te organiseren. De focus in de nieuwe aanpak ligt op wat haalbaar en effectief is binnen een specifieke context. De overheid stelt daarbij vooral de kaders/doelen zodat mensen en sectoren weten wat hen verwacht wordt, maar schrijft niet in detail voor hoe deze doelen te realiseren. Het maken van concrete plannen wordt zoveel mogelijk aan sectoren en mensen zelf gelaten.

Kaders/doelen per scenario: drie sporen

Voor de middellangetermijnstrategie nemen we een drietal scenario's als uitgangspunt, gebaseerd op de scenario's van de KNAW/WRR-rapportage. Voor elk van deze scenario's stelt de overheid op hoofdlijnen de kaders, doelen en maatregelen zodat sectoren en mensen zich daarop kunnen voorbereiden. Het gaat om de volgende drie scenario's, waarbij scenario's (1) en (2) passen bij een endemische fase van COVID-19 waarin we met een grote waarschijnlijkheid in terecht gaan komen: het virus is niet weg maar wel controleerbaar met bijvoorbeeld vaccinaties en maatregelen. Het derde scenario is een noodscenario. De samenleving moet zich daarop nu al voorbereiden, zodat plannen klaar staan op het moment dat het nodig is om stevig op de rem te trappen. Vergelijk het met een brandoefening.

- 1) *Basisscenario*: lage viruscirculatie, de opgebouwde immuniteit door vaccinatie/boosters en/of herstel biedt een hoge mate van bescherming biedt, behalve voor mensen met een kwetsbare gezondheid en/of geen immuniteit.
- 2) *Griep + scenario*: oplevingen van het virus, de opgebouwde immuniteit door vaccinatie/boosters en/of herstel biedt een hoge mate van bescherming biedt, behalve voor mensen met een kwetsbare gezondheid en/of geen immuniteit.
- 3) *Continue strijd scenario*: opkomst van een of meerdere varianten die (mogelijk) door de opgebouwde immuniteit (vaccinatie/boosters en/of herstel) breekt.

(1) Een sterke basis: het preventiepakket

In het basisscenario ligt de nadruk op preventie. Concreet gaat het om het bevorderen van een gezondere levensstijl (het verminderen van het aantal mensen met een kwetsbare gezondheid), het bevorderen van de testbereidheid (zicht houden op het virus); het inzetten van instrumenten om de vaccinatiegraad te verhogen (verhogen van de immuniteit) en het instellen van een aantal generieke gedragsregels die ook proportioneel zijn bij een lage viruscirculatie en die weinig invasief en daarmee makkelijk vol te houden zijn (voorkomen besmettingen). Zowel op individueel als op sectoraal niveau wordt naleving van gedragsregels bevorderd (o.a (zelf)testen bij klachten, ruimte geven, handen wassen, ventileren) door onder andere inzet van gedragsinterventies en en communicatie. Aanname is dat gedragsregels effectief blijven in het tegengaan van de verspreiding van het virus. Voor hoog-risico-activiteiten zoals vervoer per OV en grootschalige overdekte en ongeplaceerde evenementen worden mogelijk aanvullende maatregelen genomen. Idee van dit

preventiepakket is dat gewenst (doel)gedrag kan inslijten en de mogelijke inzet van zwaarder geschut (contactbeperkende maatregelen) bij oplevingen zo lang mogelijk uitgesteld kan worden.

(2) In de winter kan winter minder: het seizoenspakket

In het griep+ scenario ligt de nadruk op preventie en het aanpassen van fysieke activiteiten om risico's op besmetting zoveel te voorkomen en het beperken van risicovolle contacten door het individu. De manier waarop deze contacten het beste beperkt kunnen worden is in eerste instantie aan sectoren en mensen zelf, maar kan indien nodig restrictiever worden afgedwongen. Naar alle waarschijnlijkheid is de kans op oplevingen van het virus het grootst in de winter' In de winter kan minder'. Door daar nu al op te anticiperen met seizoen gerelateerde aanpassingen kunnen activiteiten toch doorgang vinden. Naast het verplaatsen van activiteiten van winter naar de zomer zijn ook andere alternatieven denkbaar zoals het verplaatsen van activiteiten van binnen naar buiten, van fysiek naar online; van ongeplaceerd naar geplaceerd; van fysiek winkelen naar bestellen en ophalen, van kantoor naar huis etc. Uitzonderlingen kunnen mogelijk gemaakt worden voor het onderwijs waar online contacten geen redelijk alternatief zijn voor fysieke contacten. Ook moet gedacht worden aan het creëren van tijdslots of venstertijden en hybride activiteiten voor mensen met een kwetsbare gezondheid zodat zij ook kunnen blijven deelnemen aan de samenleving.

(3) Voorbereid op tegenslag: het noodpakket

In het scenario Continue strijd ligt de nadruk naast preventie op het minimaliseren van alle risicovolle en niet-essentiële contacten (PM wat essentiële en niet-essentiële contacten zijn is een politieke keuze) om de verspreiding van het virus af te remmen en tijd te kopen om meer te weten te komen over het virus en nieuwe medicijnen en vaccins te ontwikkelen. Harde maatregelen vanuit de overheid zijn noodzakelijk: Contactmomenten worden in opeenvolgende gradaties sterk beperkt om risicovolle contacten zoveel mogelijk te voorkomen. Indien nodig in alle delen van de samenleving (differentiatie van maatregelen naar sector/activiteit vergt een politieke weging. Moeten we bijvoorbeeld als samenleving alles op alles zetten om het fysieke onderwijs zoveel als mogelijk is doorgang te laten vinden gezien de grote maatschappelijke impact van de sluiting van scholen?).

Middellangetermijnstrategie 'Voorbereid op samen leven met het virus'	
Doel: de samenleving zo open mogelijk te houden cq. continuïteit van activiteiten zo veel mogelijk te waarborgen, ook voor mensen met een kwetsbare gezondheid, zonder dat de toegankelijkheid tot de zorg in het geding komt.	
<p>Een sterke basis:</p> <p>Het preventiepakket</p>	<p>Basisscenario: Lage viruscirculatie, de opgebouwde immuniteit door vaccinatie en/of herstel een hoge mate van bescherming biedt, behalve voor mensen met een kwetsbare gezondheid (onderliggende aandoeningen, 70+) en/of geen immuniteit.</p> <p>Doel: preventie</p> <p>Kern:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen gezondere levensstijl • Stimuleren testbereidheid • Vaccineren normaliseren • Instellen van generieke gedragsregels om besmettingen te voorkomen. • Mogelijk extra maatregelen voor hoog-risico-activiteiten (ongeplaceerd, binnen, actief en met veel mensen per m²). <p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijke inzet van positieve prikkels om het vaccineren te stimuleren • Ondersteuning gedrag door nudges en communicatie over risico's

	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gebruik buitenruimte • Inzet mondkapjes • CTB
<p>In de winter kan minder: Het seizoenspakket</p>	<p>Griep + scenario: oplevingen van het virus, de opgebouwde immuniteit door vaccinatie en/of herstel een hoge mate van bescherming biedt, behalve voor mensen met een kwetsbare gezondheid en/of geen immuniteit. Meest waarschijnlijk in winterperiodes</p> <p>Doel: aanpassen van fysieke activiteiten om risico's op besmetting zoveel te voorkomen en het beperken van risicovolle contacten door het individu.</p> <p>Kern:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tijdelijk of structureel aanpassen van hoog risico-activiteiten zodat deze doorgang kunnen vinden in aangepaste vorm o.a. door te anticiperen op het seizoenseffect: <p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verplaatsen van activiteiten van winter naar zomer, van binnen naar buiten, van fysiek naar online; van ongeplaceerd naar geplaceerd; van fysiek naar bestellen en bezorgen, van kantoor naar huis etc. • Creëren van bubbels in huiselijke kring en/of grootschalige inzet van zelftesten • Creëren van tijdslots of venstertijden en hybride activiteiten voor mensen met een kwetsbare gezondheid • Anticiperen op het seizoenseffect door activiteiten
<p>Voorbereid op tegenslag Het noodpakket</p>	<p>Continue stijd scenario: opkomst van een of meerdere varianten die (mogelijk) door de opgebouwde immuniteit (vaccinatie en/of herstel) breekt.</p> <p>Doel: inzet van zware maatregelen om tijd te kopen om het virus weer beheersbaar te krijgen</p> <p>Kern:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contacten worden in opeenvolgende gradaties sterk beperkt • Risicovolle contacten worden voorkomen <p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werk thuis als dat kan • Blijf zoveel mogelijk thuis • Alles zoveel mogelijk digitaal • Sectoren dicht

Hoe verder

PM opnemen proces met de samenleving (sectoren en mensen); lokale overheden en experts uit verschillende disciplines om eind februari tot een middellangetermijnstrategie te komen.